

LEES JE MOBIEL

Alsjeblieft!
Een gratis
fragment uit de
verhalenbundel
DraaiSTUK!

Inez van Loon

Mathilde, ik kom je halen

CLAVIS

Synopsis

De Rupelstreek, Vlaanderen, 1900. Na de dood van haar moeder wordt Mathilde door haar vader naar haar oom en tante gestuurd. Zij wonen met negen kinderen in een piepklein huisje op het terrein van een steenbakkerij. Iedereen moet keihard meewerken, vrije tijd is er bijna niet en de armoede is schrijnend. Is Mathilde ook gedoemd om de rest van haar leven zwoegend op een steenbakkerij door te brengen? Hoe dol ze ook is op Marie, Rosalie, Prosper en Fonske: ze moet hier weg! Maar hoe?

Mag ik met je mee?

Dan eten we maar patatten zonder ajuinsaus.' Samen met tante telt Marie nog een keer hoeveel er nog zijn.

‘We rekenen twee patatten per persoon, tenminste...’ Marie draait zich om, ‘als Fonske vanavond pap eet?’

‘Alweer? Ik ben geen klein kind meer,’ zegt hij zonder opkijken. Het puntje van zijn tong komt uit zijn mond, heel secuur probeert hij iets uit de krant te snijden. Het is de foto van de stoomtram. Mathilde zit naast hem en kijkt mee.

Er wordt geklopt.

‘Binnen!’

In de deuropening staan twee buurvrouwen, ze houden een volle schort tegen zich aan gedrukt. ‘Goeiemiddag.’

‘Kom verder,’ wenkt tante vriendelijk.

Tot grote verbazing van iedereen, lopen de vrouwen direct naar de tafel en gooien daar hun schorten leeg. Een tiental aardappelen en uien rollen eruit.

‘Het is niet veel, maar jullie kunnen nu in ieder geval vanavond eten.’

Tante slaat haar hand voor de mond. ‘Hoe kan ik jullie bedanken?’

‘Je kan toch niet met een lege maag naar bed? Zeker als er morgen weer hard gewerkt moet worden.’

‘Volgende keer kloppen we weer bij jou aan.’

Tante knikt aangedaan.

Fonske fluistert blij. ‘Oefff... geen pap!’

De buurvrouwen zijn nog maar net weg of de deur zwaait alweer open. Mathildes oudste neef komt met een houten kratje op zijn schouder binnen.

‘Waar kom jij vandaan?’ Met verbaasde blikken volgen Marie en tante hem. ‘En

waar zijn va en de anderen?’

Met een plof zet hij de krat naast het fornuis. ‘Va wil meteen eten als-ie thuis komt. We zijn allemaal vroeger thuis vandaag. Kobe kwam ons bij de kleiputten weghalen om een paar reparaties te doen voor morgen. Daar zijn we bijna klaar mee.’

Marie staat al bij de krat. ‘Patatten en ajuinen?’ Verrast kijkt ze haar broer aan.

‘Ja, we hoorden van Adriaan dat jullie niks meer konden kopen in de winkel.’

‘Hoe hebben jullie dat dan voor elkaar gekregen?’ vraagt zijn moeder argwanend.

‘Va heeft het met de baas geregeld. Ik heb geen tijd om het uit te leggen, moe. Hij heeft goed en slecht nieuws...’

‘Hoe heeft va dat dan gedaan?’ Zijn moeder loopt achter hem aan naar de deur.

‘Dat vertelt hij u zelf wel. Ik heb m’n mond al voorbijgepraat.’

Snel gaat hij naar buiten en rent klepperend op zijn klompen weg.

‘We hebben voorlopig weer te eten,’ glundert Marie terwijl ze naast haar moeder aanschuift om aardappelen te schillen.

Maar tante is er niet gerust op. Nerveus vraagt ze zich af wat dat goede en slechte nieuws dan wel zal zijn.

‘Ik weet het al,’ lacht Marie. ‘Va krijgt meer loon.’

‘Geloof je het zelf?’ mompelt tante terwijl ze uien begint te snijden.

Het korte nachtje breekt Mathilde op, ze blijft maar gapen. Ondertussen dwalen haar ogen af naar de Maria onder de stolp, er staat nu een emaille kan met fluitenkruid naast. Alsof de stolp altijd al hier op de kast heeft gestaan. Haar vorige leven lijkt zo ver weg. Hoe zou het zijn om hele dagen op te passen als de anderen weg zijn? Ze kan zich er niets bij voorstellen. En morgen is het al zover...

‘O nee! M’n mes schiet uit! Nu is de foto verpest.’ Het huilen staat Fonske nader dan

het lachen. ‘Je kan hier ook haast niks zien,’ moppert hij.

Mathilde is direct klaarwakker. ‘Laat mij maar even.’ Ze neemt het van hem over. ‘Ik maak die foto wel recht voor jou. Mag de lamp al aan?’ vraagt ze aan tante, die net weer jammert dat ze hoopt dat het slechte nieuws mee zal vallen.

Terwijl Marie op een stoel gaat staan om de petroleumlamp aan te steken, zet tante de aardappelen en uien op het vuur. Het wordt druk in huis, Rosalie komt binnen met Adelientje en Fientje. Ze hebben rode wangetjes van het buitenspelen en zien er moe en hongerig uit. Mathilde gaat bij tante kijken hoe ze hun pap morgen moet klaarmaken.

‘Va komt er zo aan, moe,’ zegt Prosper, die als eerste thuiskomt. Bezweet en vuil ploft hij op een stoel neer. ‘De hele middag moeten sjouwen,’ vertelt hij gewichtig aan Fonske.

‘Ik dacht dat Kobe jou vandaag niet zou vinden?’ doet Rosalie plagerig.

‘Je kan je ook nergens goed verstoppen,’ moppert hij.

Rosalie en Mathilde knipogen naar elkaar.

‘Wat verwacht je?’ glimlacht tante.

‘Kobe is hier zelf als kind opgegroeid. Dus hij weet wel waar hij moet zoeken. Maar Prosper, wat gaat va ons straks vertellen?’

‘Ik zou het niet weten.’ Schichtig kijkt hij in de richting van zijn moeder en gaat dan verder met zijn verhaal. ‘We wilden nog even paling gaan vangen op onze laatste vrije dag. Zag Adriaan ineens Kobe over de dijk aankomen. Nog geprobeerd om snel het water in te gaan en ons tussen het riet te verstoppen. Maar Kobe bleef net zolang staan loeren totdat-ie iets zag bewegen in het riet. En ja, toen waren we er natuurlijk allemaal bij. We moesten allemaal met natte kleren mee...’

‘Je had wel longontsteking kunnen oplopen,’ moppert tante.

‘Ach, moe, na tien minuten sjouwen waren we al opgedroogd.’

Fonske en Rosalie kijken hem bewonderend aan.

‘Maar...’ begint tante.

‘Dag vrouw. Dag moe.’ Nonkel is met zijn oudste zonen binnengekomen. Bedremmeld staat hij midden in de kamer, zijn pet in de hand. ‘Tja, ik moet iets bekennen...’

‘W-wat dan?’ onderbreekt tante hem nerveus.

‘De baas kwam vanmiddag bij de voorbereidingen kijken. En hij herinnerde mij aan een belofte die ik een tijd geleden heb gedaan,’ begint hij aarzelend. ‘Hij had er een aantekening van gemaakt in zijn boekje.’

‘Welke belofte?’ Tante klinkt schrill.

Met grote ogen staren ze allemaal naar nonkel.

‘Ik heb de meestergast beloofd dat... dat ons Fonske mee komt helpen.’

‘Fonske?! Maar je weet toch dat hij...’

‘Ja, ik weet het, vrouw. Helaas zit ik eraan vast, want ik sta bij de baas in het krijt. We hebben een groot gezin en de schulden zijn afgelopen winter hoog opgelopen. Niet alleen in de winkel, maar ik heb ook nog een grote huurschuld bij de baas.’

‘Je hebt het vast weer in een dronken bui beloofd,’ zegt tante verbitterd.

Schuldbewust buigt nonkel zijn hoofd. ‘Ik heb het in een onbewaakt moment toegezegd, maar de meestergast heeft het meteen doorgebriefd aan de baas.’

‘Mijn kleine Fonske.’ Tante begint te snikken. Marie loopt naar haar toe en slaat een arm om haar heen.

‘Je weet toch hoe het hier aan toegaat!’ roept hij vertwijfeld uit.

‘Anders verlies ik mijn werk. Dan hebben we niet te eten en ook geen dak boven ons hoofd. Er zitten genoeg werkloze mannen thuis in het dorp die maar wat graag vandaag nog mijn werk als steenmaker

willen overnemen.'

Niemand heeft opgelet. Fonske is stilletjes naast zijn vader gaan staan. Hij trekt aan zijn mouw. 'Ik kom bij u werken, va,' belooft hij met een helder stemmetje. 'Maakt u zich geen zorgen, moe. Ik ben groot en sterk genoeg.'

'Je bent een goeie zoon.' Zijn vader drukt hem even tegen zich aan.

'Vandaar die kist met patatten en ajuien,' snikt tante.

'Ja, het goede nieuws is dat we vanaf nu weer inkopen kunnen doen in de winkel.'

Vermoeid staat tante op. 'Ik ga het eten maar op tafel zetten.'

'Wacht even, ik ben nog niet klaar,' zegt nonkel. 'Ik heb de baas nog meer moeten beloven.'

Verschrikt kijkt iedereen hem weer aan.

'Tja, de baas heeft gehoord dat Mathilde bij ons woont en ik heb hem beloofd dat zij als... afdraagster komt werken.'

Het duizelt Mathilde. 'Als afdraagster?'

Vol ongeloof kijkt ze haar nonkel aan.

‘Dat kan helemaal niet,’ schampert Marie tegen hem. ‘Wie moet er anders op de kleintjes passen?’

‘Ja, Marie heeft gelijk,’ zegt tante, die er weer bij gaat zitten.

‘Mathilde past ook op de kinderen van de buurvrouw.’

‘Tja... Kobe heeft een plannetje bedacht zodat niemand meer thuis hoeft te zitten om op te passen en... zo veel mogelijk mensen kunnen meewerken. Alle kleine kinderen worden bij elkaar gezet in de droogloods waar we ook schaften. Dan is er maar één oppas nodig.’

Met open mond staren tante en Marie hem aan. ‘Eén oppas?!’ reageert Marie fel. ‘Is Kobe zot geworden? Hoeveel kleintjes wonen er wel niet op het geleeg?’

‘Ach.’ Nonkel haalt zijn schouders op. ‘Nu kan je Fientje altijd tijdens de schafttijd zien?’

Boos valt Marie op een stoel neer en staart

voor zich uit. Mathilde is al net zo ontdaan. ‘M-maar u hebt toch een afspraak met mijn vader?’

‘Ach, jouw vader... Ik zou maar niet te veel meer op de man rekenen.’

‘Hoezo?’

‘Het gonst van de verhalen in de herberg. Je vader heeft een winkel gehuurd en nog een woonhuis. Want madame Lena wil niet achter de schoenmakerij wonen. Die Lena wil ook allemaal nieuwe meubelen. En je vader durft haar niets te weigeren, zeker nu...’

‘Sst!’ gebaart tante.

‘O?’ schrikt hij. ‘In elk geval heb ik nog geen frank kostgeld voor jou gezien. En ik denk ook niet dat het ervan komt. Wees blij dat je hier een dak boven je hoofd hebt. Het is niet meer dan normaal dat je ook meehelpt en een steentje bijdraagt.’

Mathilde kan geen woord meer uitbrengen.

Troostend pakt tante haar hand vast. ‘Je leven is nu bij ons op het geleege, lieve kind.’

De sfeer in huis is gelaten. Er wordt niet veel gesproken tijdens het eten. Met hun handen vissen ze aardappels uit de pan en dopen die in de ajuinsaus. Totdat Rosalie zachtjes tegen Fonske grinnikt.

‘Weet je dat we je moeten verstoppen als ze komen controleren?’

‘O?’

Prosper geeft haar onmiddellijk een trap onder tafel.

‘Ons Fonske mag nog niet werken,’ moppert ze binnensmonds.

‘Dat weet je zelf ook.’

‘Ach, Fonske komt zijn vader helpen,’ mompelt nonkel.

Tot nu toe heeft Marie nog geen woord gezegd. ‘Ja,’ zegt ze dan ijzig kalm. ‘Ja, het heet uw va helpen. Zo gaat het toch altijd bij de baas?’ Ze kijkt voor steun naar haar oudere broers, maar die staren angstvallig

naar hun bord. Tante gebaart om haar mond te houden, maar Marie is niet meer te stoppen. ‘Ons hele gezin moet verplicht meewerken. Als kind begin je op de leeftijd van zes, zeven jaar. En dan... dan kom je de rest van je leven niet meer weg. Niemand.’ Tranen van onmacht staan in haar ogen. ‘Hetzelfde zal mijn Fientje en later ook weer haar kinderen overkomen.’

Het is de waarheid die niemand ooit hardop durft uit te spreken. Het is doodstil. Iedereen zit met gebogen hoofd aan tafel, bang voor wat er komen gaat. Vanuit haar ooghoek kijkt Mathilde naar nonkel, die rood van boosheid is.

‘Zwijg!’ Driftig slaat hij op tafel.

Dan staat hij op en wil hij uithalen naar Marie. Zonder een spoortje van angst kijkt ze hem recht in de ogen aan. Ze houden allemaal de adem in. Mathilde durft bijna niet te kijken. En... Vermoeid laat nonkel zijn hand vallen. Hij loopt de deur uit en Marie vlucht gauw naar boven.

Mathilde is te moe om na te denken. Het enige wat er door haar hoofd gaat, is dat haar leven niet op de steenbakkerij zal zijn. Ze wil hier weg! Al heeft ze geen idee hoe...

Een paar keer voelt ze de blikken van Rosalie. Als ze samen de tafel afruimen, klampt Rosalie zich aan haar vast. ‘Mag ik met je mee?’ smeekt ze bijna onhoorbaar. ●

Vond je dit fragment leuk?
Lees dan het hele boek
en leen het bij de bieb!

Wil je liever een ander
fragment proberen? Lees
de andere fragmenten via
jeugdbibliotheek.nl/stuk

Colofon

©2022 De Leescoalitie, Inez van Loon en Clavis

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

www.leesstuk.nl